

UZASADNIENIE

Powód L. J. wniósł o zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa – Zakładu Karnego w G. kwoty 30.000 złotych tytułem zadośćuczynienia za poniesione szkody psychiczne i fizyczne. W uzasadnieniu pozwu powód wskazał, że z powodu złej organizacji oraz braku zabezpieczeń przeprowadzanych prac remontowych został narażony na utratę zdrowia. Był osadzony na terenie budowy (pawilonu nie wyłączono z użytku), w kurzu, hałasie, który zakłócał rozmowy telefoniczne, a nadto uniemożliwiał oddawanie się zajęciom takim jak czytanie i pisanie. Odwołane zostały zajęcia kulturalno-oświatowe. Posiłki wydawane osadzonym były pokryte warstwą pyłu, trzeba było je spożywać w nadmiernym hałasie. Powód potrzebował częstszych kąpieli.

Postanowieniem z dnia 13 października 2015 r. Sąd Rejonowy w Goleniowie zwolnił powoda L. J. z obowiązku ponoszenia kosztów sądowych w zakresie opłaty sądowej od pozwu. /k.18/

Postanowieniem z dnia 13 listopada 2015 r. Sąd Rejonowy w Goleniowie ustanowił dla powoda pełnomocnika z urzędu. /k.25/

W odpowiedzi na pozew Skarb Państwa – Zakład Karny w G. wniósł o oddalenie powództwa, zasądzenie kosztów procesu, wskazując, że bezspornym jest, że trwał remont instalacji CO na oddziale D pawilonu III, jednak prace odbywały się w dniach roboczych od poniedziałku do piątku od 8-16. Teren po zakończeniu prac był regularnie sprzątny. Prace były wykonywane poza całą powoda. Posiłki dostarczane były osadzonym do cel w hermetycznych termosach, na czas wydawania posiłków wstrzymywano prace. Pozwany przyznał, że na czas remontu z użytku wyłączona została świetlica, lecz powód mógł wówczas korzystać z innych form rozwoju kulturalno-oświatowego (praca, książki, konkursy, zajęcia sportowe). Silne zapylenie i hałas, na które wskazał powód w uzasadnieniu swego pozwu, w żaden sposób nie wpłynęło negatywnie na stan jego zdrowia, gdyż nie korzystał on w tym zakresie z opieki medycznej. Nadto strona pozwana zakwestionowała wysokość roszczenia dochodzonego przez powoda.

W piśmie z dnia 09 grudnia 2015 r. pełnomocnik powoda sprecyzował, iż powód domaga się na podstawie art. 23 k.c. i art. 24 k.c. w zw. z art. 448 k.c. zasądzenia na jego rzecz od pozwanego kwoty w wysokości 30.000 zł tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę w czasie od 20.07.2015 r., za naruszenie jego dóbr osobistych w postaci prawa do humanitarnego traktowania, prawa do poszanowania zdrowia, prawa do odbywania kary pozbawienia wolności w godnych warunkach, prawa do poszanowania godności powoda poprzez zmuszanie go do odbywania kary w celach o nieodpowiednich warunkach higieniczno-sanitarnych, w celach w których przeprowadzany był remont i trwały nieustannie uciążliwe prace remontowe, co uniemożliwiło powodowi w tym okresie normalną egzystencję, tj. czytanie pisanie, jedzenie, a nadto oddawanie się zajęciom kulturalno-oświatowym, zajęciom sportowym, prowadzenie normalnej rozmowy (w tym telefonicznej). /k.50-51/

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

Powód od 11 września 2014 r. do chwili obecnej przebywa na Pawilonie (...) Oddziale III Zakładu Karnego w G..

W okresie od lipca do sierpnia 2015 r. na ww. Pawilonie (...) Oddziale III przeprowadzany był remont instalacji CO. W dniach 29.07.2015 r. – 30.07.2015 r. powód został przeniesiony na Pawilon (...) Oddział IV na czas robót remontowych wykonywanych w jego celi.

Remont prowadziła firma zewnętrzna, która wymieniała instalację centralnego ogrzewania, do czego niezbędne było użycie elektronarzędzi. Roboty prowadzone były w dni robocze od poniedziałku do piątku w godzinach 8:00-16:00. Po zakończeniu prac w danym dniu teren robót był sprzątny przez pracowników firmy zewnętrznej oraz zatrudnionych do tego celu osadzonych. Jednocześnie remontowane były maksymalnie dwie cele. Prace remontowe odbywały się również na korytarzu.

Towarzyszący remontowi hałas i zapylenie utrudniały powodowi funkcjonowanie. W czasie, gdy pracowały maszyny budowlane nie mógł on w spokoju oddawać się lekturze, pisać oraz odbywać rozmów.

Na czas wydawania i spożywania przez osadzonych posiłków ekipa remontowa przerywała prace.

Na czas remontu z użytku wyłączona została świetlica, począwszy od dnia 23 lipca 2015 r. Powód mógł korzystać z dostępnej prasy i książek w ramach programu (...) oraz angażować się w konkursy ogłaszane w radiowęźle. Miał możliwość uczestniczenia w zajęciach sportowych na hali oraz świetlicy sportowej.

Powód nie zgłaszał dolegliwości zdrowotnych związanych z remontem w pawilonie mieszkalnym.

Dowody:

- dokumentacja medyczna – k. 37-38,
- zeznania świadka P. B. – k. 74-75,
- zeznania świadka M. R. – k. 75-76,
- zeznania świadka P. J. – k. 76,
- zeznania świadka Ł. Ł. – 77-78,
- zeznania powoda – k. 78.

Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

W ocenie Sądu powództwo okazało się niezasadne.

Powód wywodzi swoje roszczenie z okoliczności związanych z wykonywaniem remontu przez administrację Zakładu Karnego w G.. Z powodu złej organizacji oraz braku zabezpieczeń przeprowadzanych prac remontowych został narażony na szkody psychiczne i fizyczne.

Powód zarządzał zadośćuczynienia za doznaną krzywdę. Kwestię ochrony dóbr osobistych oraz odpowiedzialności za ich naruszenie reguluje art. 23 k.c. i art. 24 k.c. oraz art. 448 k.c. określające podstawy odpowiedzialności za naruszenie dóbr osobistych oraz rodzaje dopuszczalnych roszczeń. Tak więc te przepisy stanowią podstawę prawną roszczenia powoda w zakresie podstawy faktycznej i w oparciu o nie należy to roszczenie rozważać, na co też wskazał pełnomocnik powoda w piśmie stanowiącym sprecyzowanie pozwu z dnia 09.12.2015 r.

Zgodnie z treścią przepisu art. 23 k.c., dobra osobiste człowieka, jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach. Natomiast przepis art. 24 § 1 k.c. stanowi, że ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W razie zaś dokonania naruszenia może on żądać, ażeby osoba, która dopuściła się takiego naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny. Nadto stosownie do treści art. 448 k.c. w razie naruszenia dobra osobistego Sąd może przyznać temu czyje dobro osobiste zostało naruszone odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznana krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia. Z treści powyższych przepisów w sposób jednoznaczny wynika, iż przewidziana nimi ochrona i odpowiedzialność pozwanego aktualizuje się przy spełnieniu dwóch przesłanek, a mianowicie w sytuacji, gdy po pierwsze dojdzie do działania osoby, które narusza cudze

dobro osobiste i to działanie będzie nosiło znamię działania bezprawnego i po drugie, gdy tym działaniem zostanie naruszone lub zagrożone dobro osobiste osoby fizycznej. Nadto w przypadku żądania zasądzenia odpowiedniej sumy pieniężnej tytułem zadośćuczynienia niezbędnym jest ustalenie, że ten czyje dobro osobiste zostało naruszone doznał krzywdy i stopnia jej natężenia. W niniejszej sprawie więc należało ustalić czy doszło do działania pozwanego, które było działaniem bezprawnym oraz czy na skutek tego działania doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda ze wskazaniem konkretnego dobra osobistego powoda, jak również fakt doznania krzywdy przez powoda.

Jak już wyżej wskazano, z treści art. 24 k.c. jednoznacznie wynika, iż ochrona dóbr osobistych przysługuje jedynie przed działaniem bezprawnym. Ta przesłanka, tj. bezprawność działania jest przesłanką konieczną do udzielenia ochrony prawnej przewidzianej w tym przepisie. Podobnie wypowiadał się w wielu orzeczeniach Sąd Najwyższy, np. w wyroku z dnia 28 października 1971r., I CR 425/71, niepublikowanym wskazał, iż ochrona z art. 23 i 24 § 1 zd. 1 k.c. nie przysługuje gdy działanie osoby nie jest bezprawne. Przesłanka bezprawności ujmowana jest w prawie cywilnym szeroko. Przyjmuje się mianowicie, że bezprawne jest każde działanie sprzeczne z normami prawnymi, a nawet z porządkiem prawnym oraz zasadami współżycia społecznego. Podkreślić bowiem należy, iż za bezprawne uważa się każde działanie naruszające dobro osobiste, jeżeli nie zachodzi żadna ze szczególnych okoliczności usprawiedliwiających to działanie. Do okoliczności wyłączających bezprawność naruszenia dóbr osobistych na ogół zalicza się: działanie w ramach porządku prawnego, tj. działanie dozwolone przez obowiązujące przepisy prawa, wykonywanie prawa podmiotowego, zgodę pokrzywdzonego oraz działanie w obronie uzasadnionego interesu (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 października 1989r., II CR 419/89, OSP 1990/11-12/377).

Pamiętać przy tym należy, iż w art. 24 § 1 kc ustawodawca wprowadził domniemanie bezprawności naruszenia dobra osobistego. Jeżeli doszło do naruszenia dobra osobistego osoby fizycznej na skutek określonego działania, to działanie takie jest działaniem bezprawnym. Niemniej jest to domniemanie wzruszalne, a więc można je obalić poprzez przeprowadzenie przeciwdowodu. Konsekwencją tego jednakże jest to, że ciężar dowodu, że przedmiotowe działanie, wskutek którego miało dojść do naruszenia dobra osobistego, nie było bezprawne, spoczywa na pozwanym (tym kto swoim działaniem miał doprowadzić do naruszenia dobra osobistego). Aby więc uwolnić się od odpowiedzialności pozwany musi wykazać, że zaszły okoliczności wyłączające bezprawność jego zachowania. Nadto z domniemania bezprawności wynika, że na pokrzywdzonym ciąży jedynie obowiązek wykazania, że jego konkretne dobro osobiste zostało zagrożone lub naruszone przez określone działanie, zaś sprawca by uwolnić się od odpowiedzialności musi wykazać okoliczności wyłączające bezprawność swojego zachowania. Powyższe stanowisko zostało w sposób wyraźny zaakcentowane w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 28 lutego 2007r. wydanym w sprawie V CSK 431/06 (OSNC 2008/1/13), na tle odpowiedzialności Skarbu Państwa za tzw. „przeludnienie w celach”, w którym Sąd Najwyższy jednoznacznie wskazał, iż ciężar dowodu, że warunki w zakładzie karnym odpowiadały obowiązującym normom i nie doszło do naruszenia dóbr osobistych, spoczywa na pozwanym art. 6 k.c. w zw. z art. 24 k.c.).

Przepis art. 448 k.c. nie wskazuje *expressis verbis* zasady odpowiedzialności za krzywdę wyrządzoną naruszeniem dóbr osobistych. Jako dominujący w judykaturze i doktrynie należy uznać pogląd, że pokrzywdzony może żądać kompensaty krzywdy od ponoszącego winę. Za słusnością tezy o odpowiedzialności na zasadzie winy przemawia głównie wykładnia systemowa, a więc deliktowy charakter odpowiedzialności. Zawężenie obowiązku kompensaty wyrządzonego uszczerbku do przypadków wywołanych zachowaniami bezprawnymi i zarazem zawinionymi jest zgodne z podstawową regułą odpowiedzialności deliktowej sprawcy szkody. Jednocześnie jest spójne z uzasadnieniem jednoczesnego obowiązywania przepisów art. 445 i 448 k.c., uznając zasadność istnienia w ramach reżimu odpowiedzialności deliktowej jednolitych przesłanek żądania zadośćuczynienia i zasądzenia sumy na cel społeczny.

Jeżeli jednak niezgodne z prawem wykonywanie władzy publicznej wyrządziło uszczerbek w dobrach osobistych, ale nie stanowi deliktu ujętego w przepisie art. 445 k.c. (np. naruszające godność, niehumanitarne warunki stworzone osobie pozbawionej wolności lub tymczasowo aresztowanej), nie jest konieczne ustalenie winy podmiotu dla przypisania mu odpowiedzialności na podstawie art. 417 w zw. z art. 448 k.c. Przeciwnie stanowisko, uwzględniające przesłankę winy, nie zapewnia minimalnego standardu ochrony określonego w art. 77 ust. 1 Konstytucji RP, który wskazuje jedynie przesłankę bezprawności i nie różnicuje postaci szkody. Słusznie więc w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2011 r. (III CZP 25/11, lex) stwierdzono, że chociaż wina stanowi przesłankę zastosowania

przepisu art. 448 k.c., to jednak nie dotyczy sytuacji, w której oparte na nim roszczenie kierowane jest przeciwko Skarbowi Państwa na tej podstawie, że źródłem naruszenia dóbr osobistych było niezgodne z prawem działanie organu władzy publicznej. Jeżeli więc źródłem odpowiedzialności jest szkoda pozostająca w normalnym związku przyczynowym z wykonywaniem władzy publicznej, to jest ona oparta na przesłance bezprawności. Utrzymanie jako przesłanki tej odpowiedzialności także czynnika subiektywnego (winy) naruszałoby konstytucyjnie ukształtowaną zasadę odpowiedzialności państwa za działania w sferze imperium.

Co do ciężaru dowodu pokrzywdzony żądający na podstawie art. 448 k.c. kompensaty krzywdy nie musi dowodzić bezprawności naruszenia dobra osobistego. Wobec brzmienia art. 24 § 1 k.c. to ewentualnie adresat roszczeń musiałby dowieść braku bezprawności naruszeń (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 lutego 2007 r., V CSK 431/06, lex).

Reasumując, rozpoznając sprawę na podstawie przepisu art. 24 § 1 k.c. należy mieć na względzie, że pomimo, że przepis ten posługuje się konstrukcją domniemania bezprawności, to jednak na dochodzącym ochrony powodzie ciąży obowiązek wykazania faktu naruszenia lub zagrożenia jego dobra osobistego.

Należy także wskazać, że zgodnie z art. 444 k.c. w związku z art. 445 k.c. w razie wywołania rozstroju zdrowia pokrzywdzonemu Sąd może przyznać zadośćuczynienie za doznaną krzywdę.

Na podstawie zebranych w sprawie dowodów Sąd Rejonowy ustalił, że faktycznie w czasie osadzenia powoda w Zakładzie Karnym w G. był przeprowadzany na pawilonie D oddziale III remont. Pozwany przyznał tę okoliczność. Niemniej jednak zostało także ustalone, że w czasie prowadzenia remontu w danej celi osadzeni byli przenoszeni do innych cel. Przed administrację zakładu karnego podejmowane były nadto inne działania, które miały na celu minimalizację normalnych następstw związanych z przeprowadzaniem remontu takich jak hałas, czy pylenie. Na czas wydawania i spożywania przez osadzonych posiłków ekipa remontowa przerywała prace (co przyznał powód w swych zeznaniach), zaś pomieszczenia – po wykonaniu prac – były każdego dnia sprzątane. Sąd miał na uwadze, że powód – jak i pozostali współosadzeni – mógł odczuwać dyskomfort w związku z przeprowadzaniem remontu, należało jednak wskazać, iż remont przeprowadzany był celem polepszenia warunków bytowych osadzonych w tejże jednostce penitencjarnej i miał charakter jedynie okresowy. Nie sposób uznać, że w związku z tym doszło do naruszenia przez pozwanego dóbr osobistych powoda, bowiem zachowanie pozwanego nie było bezprawne. Powód zaś nie naprowadził żadnych okoliczności przemawiających za tym, że nawet działanie przez pozwanego w granicach prawa prowadziłoby do naruszenia jego dóbr osobistych. Powód choćby nie wykazał, iż został narażony na utratę zdrowia w związku z przeprowadzaniem remontu. Silne zapylenie i hałas, na które wskazał powód w uzasadnieniu swego pozwu, w żaden sposób nie wpłynęło negatywnie na stan jego zdrowia, gdyż nie korzystał on w tym zakresie z opieki medycznej.

Powód swoje roszczenie o zadośćuczynienie za naruszenie dóbr osobistych wywodził z tego, że doszło do rozstroju jego zdrowia w związku z przeprowadzaniem remontem kurzem, hałasem. Sąd uznał, iż te przywoływane przez powoda okoliczności nie uzasadniały przyjęcia odpowiedzialności pozwanego za naruszenie dóbr osobistych. Jeśli powód był przenoszony do innej celi w czasie wykonywania remontu, to nie można w zachowaniu administracji dopatrzeć się jakiegokolwiek zachowania bezprawnego.

Odnosząc się do zarzutu powoda związanego z zamknięciem świetlicy i brakiem możliwości korzystania z niej wskazać należało, że powodowi zapewnione zostały – w tym przejściowym okresie – inne formy spędzania wolnego czasu. Sąd ustalił, iż powód mógł korzystać z dostępnej prasy i książek w ramach programu (...) oraz angażować się w konkursy ogłaszane w radiowęźle. Miał możliwość uczestniczenia w zajęciach sportowych na hali oraz świetlicy sportowej.

W ocenie Sądu wykazane przez powoda okoliczności nie dają podstaw do stwierdzenia, że traktowanie powoda pozbawionego wolności było poniżające i niehumanitarne, a ograniczenia i dolegliwości, które musiał on znosić, przekraczały koniecznego rozmiar wynikającego z zadań ochronnych i celu zastosowanego środka oraz przewyższały ciężar nieuniknionego cierpienia, nieodłącznie związanego z samym faktem uwięzienia. Na konkretne warunki uwięzienia składają się różne parametry, którymi m.in. jest powierzchnia pomieszczenia przypadająca na jedną osobę, dostęp światła i powietrza, infrastruktura sanitarna, warunki snu i jedzenia lub możliwość przebywania poza celą. W niektórych wypadkach ocena odpowiednich warunków wymaga uwzględnienia indywidualnych cech osadzonego,

takich jak wiek lub stan zdrowia, co jednak nie miało miejsce w niniejszej sprawie. Istotnym elementem oceny jest również czas trwania ewentualnego nieodpowiedniego traktowania.

Reasumując wskazać należy, że pozbawienie wolności trzeba postrzegać nie tylko, jako karę, ale i formę, w jakiej - poprzez poddanie się dolegliwościom właściwym jego wykonywaniu - skazany może zadośćuczynić za swój czyn społeczności, której reguły postępowania naruszył. Wykonywanie kary pozbawienia wolności ma na celu wzbudzenie w skazanym woli współdziałania w kształtowaniu jego społecznie pożądaných postaw, w szczególności poczucie odpowiedzialności za swoje postępowanie, oraz potrzeby przestrzegania porządku prawnego i tym samym powstrzymania się od powrotu do przestępstwa.

To, że dolegliwości związanych z odbywaniem kary pozbawienia wolności można uniknąć, stawia osobę nieprzestrzegającą porządku prawnego i z tej przyczyny zagrożoną naruszeniem jej dóbr osobistych w związku z warunkami odbycia kary, w lepszej sytuacji od osoby poszukującej ochrony państwa ze względu na wiek, stan zdrowia, brak zdolności do zarobkowania.

Stan faktyczny w niniejszej sprawie został przez Sąd ustalony przede wszystkim na podstawie dowodów w postaci wyszczególnionych w powyższym stanie faktycznym dokumentów przedłożonych przez stronę pozwaną i powoda, których nie kwestionowała żadna ze stron postępowania, również i Sąd nie znalazł podstaw, aby kwestionować autentyczność i zgodność z prawdą, któregośkolwiek dokumentu. Podkreślenia wymaga, że na podstawie powyższych dokumentów możliwe było ustalenie istotnych dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy okoliczności dotyczących: okresu w jakim przeprowadzany był remont; warunków, w jakich powód był osadzony w Zakładzie Karnym w G. wówczas gdy remont były przeprowadzany. Nadto stan faktyczny został ustalony również na podstawie zeznań świadków, którzy to zeznawali w sposób logiczny i spójny, w istocie w znacznej mierze korespondujący z twierdzeniem powoda.

Sąd dał także wiarę dowodom z zeznań świadków, będących funkcjonariuszami, które uznał w pełni za wiarygodne. Sąd wziął pod uwagę, że świadkowie ci są funkcjonariuszami Służby Więziennej, wykonującymi swą służbę w jednostkach, których dotyczyło postępowanie, jednak okoliczność ta nie mogła sama w sobie z góry dyskwalifikować składanych przez nich zeznań. Zauważyć należy bowiem, że zeznania powyższych świadków znajdują odzwierciedlenie w innych dowodach, zwłaszcza w dowodach z dokumentów.

Mając na uwadze powyższe Sąd Rejonowy orzekł, jak w punkcie I sentencji.

Orzeczenie w punkcie II znajduje swoje uzasadnienie w przepisie art. 98 § 3 k.p.c. Pozwany poniósł koszt zastępstwa procesowego w kwocie 120 złotych.

W punkcie III Sąd przyznał od Skarbu Państwa Sądowi Rejonowego w Goleniowie kwotę 147,60 zł tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu.

SSR Sebastian Otto

ZARZĄDZENIE

1. Odnotować;
2. Odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi powoda;
3. Akta z pismem lub za miesiąc.

G., dnia 26.02.2016 r. SSR Sebastian Otto